

תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות

מועצה אזורית עמק המעיינות

תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות

הינו מפגש בין-דורי, חינוכי וטיפולי, המפגיש ניצולי שואה ובני הדור השני עם בני נוער בתהליך של שנה המלווה בטיפוח בהבעה ויצירה אומנותית ודרמה תרפיה

מיסודם של עיריית ועזרא דגן, זוכי "אות המופת החברתי" של כנס ישראל שדרות לחברה ו"פרס משואה לחינוך" של המכון הבינלאומי להוראת השואה

העמותה לותיקי עמק המעינות, בית ספר שק"ד דרכא, מחלקת החינוך במועצה האזורית עמק המעינות, מתנ"ס עמק המעינות

נתמך על ידי:

אשל האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים חברתיים למען הזקן בישראל
מגי גד: מנהלת בכירה תחום קהילה באשל **לימור מרגלית:** מנהלת תוכניות ניצולי שואה

הנחיית התוכנית, ניהול, טיפול ובימוי: **עיריית ועזרא דגן** עריכת עדויות וכתביה: **עיריית דגן**

ניהול מוסיקלי, הלחנה, גנינה בפסנתר ויעוץ בימתי: **עמרי דגן**
שירה: **עומר קורח** | קונטרבס: **מיתר גלמן** | אקורדיון ושירה: **אנה סנגר**

צוות טכני: **אביאל הגברה ותאורה**

מנהלת הפקה: **עמית מזרחי** | עיצוב תאורה: **נמרוד דגן** | הפעלה: **דן לוצ'י**

מנתבת ויוזמת תיאטרון עדות בעמק המעינות **ורד רוס** רכזת פרויקטים בעמותת "גיל עוז", רכזת חברתית מטעם בי"ס שק"ד דרכא נעמה כהן

הציורים בתוכניה מאת: **פאול קור**, "שישה ציורים לזכר שישה מיליון" צילומים מאת: **שרה שלמון** | עריכת תוכניה, ניהול תוכן ומדיה: **נמרוד דגן** | עיצוב תוכניה: **גלי שמיר**

פרויקט מספר 69 של תיאטרון עדות בעמק המעינות, ספטמבר 2020, מוקדש לזכרם של חסידי אומות העולם, משפחות דה אנג'לס, סיראני ונפלאונה על הצלתם של בני משפחת די קסטרו, בין השנים 1943-1945, משפחת טיזיאק בעיירה לוס אן גוהל בצרפת על הצלתם של הילדים מרים ונחום צימבליסטה, טרוקה ולי נאבן על הצלתם של משפחת דסברג.

חובה עלינו לספר את סיפורם של שורדי השואה ולהעבירם בכל דרך לדורות הבאים. חובה עלינו לחקור, לדעת ולשתף, על מנת שאלה לא ישכחו. פרויקט תיאטרון עדות מביא לידי ביטוי את המפגש הרב דורי, את המשפחתיות האזורית והיחד הקהילתי החזק בעמק המעיינות.

יום קרין ראש המועצה האזורית עמק המעיינות

ראינו השנה את החיבור המדהים שיצרתם, ניצולי שואה עם הנוער מהעמק. היה מרגש לשמוע את סיפורי הגבורה וההישרדות ולתמוה איך עברתם את התופת, מאיפה היה לכם הכוח בהיותכם ילדים לשרוד, ברעב, בקור וביאוש ולבד. אני מברך את הצעירים שידעו להשתלב, להקשיב, להפנים ובעיקר ללמוד על כוחה של ההישרדות היהודית, עלו והצליחו.

רפאל צרפתי מנכ"ל גיל עוז, העמותה לותיקי עמק המעיינות

בית ספר שק"ד דרכא גאה להיות שותף בפרויקט רב משמעות המקפל בתוכו מן התפיסות הערכיות המנחות את בית הספר בשגרה. בית הספר שלנו הוא בית ספר קהילתי, המלמד לחבר בין עבר הווה ועתיד באופן המכבד את היושבים בו ובסביבתו. תודה על הזכות להיות שותפים במפעל חינוכי זה.

עמרי עמירם מנהל בית הספר שק"ד דרכא

השואה חייבת להישמר כתמרור אזהרה לעולם החותר להתנהגות ולחיים מוסריים, זאת לא רק למדינת ישראל ותושביה, אלא לבני האדם בעולם כולו. בתקופה זו, כאשר הניצולים הולכים ופוחתים חובה עלינו לתעד ככל יכולתנו את העדויות שעדיין ניתן לשמר, זאת לצד החובה לטפל חברתית, פיזית וכלכלית. תיאטרון עדות הוא כלי ייחודי המאפשר לדורות ההמשך ללמוד ממקור ראשון. **יוסי היימן** מנכ"ל אשל - האגודה לתכנון ופיתוח שירותים למען הזקן בישראל, ג'וינט ישראל

רבות, אם כי לעולם לא מספיק, דובר על חשיבותו של תיאטרון עדות עבור ניצולי השואה, בהיותו כלי לחשיפתו ועיבודו של סיפורם האישי למען לא ישכח. זהו תהליך טיפולי וחברתי בעל ערך עליון. אנו חייבים להעריך את האפקט החינוכי ואת תרומתו האדירה של הפרויקט לחברה הישראלית כולה.

ישראל מובשוביץ יו"ר עמותת "תיאטרון עדות" - לספר כדי לחיות

**”איך ממשיכים להפגיש בין הדורות כשאין אפשרות להיפגש?”
תיאטרון עדות ממציא את עצמו מחדש בצל הקורונה.**

הירוס שיבש, שינה ועצר את שגרת חייהם של אזרחים רבים בכל העולם. עסקים עצמאיים קטנים וגדולים עצרו כאחד, שדות וחברות תעופה, עסקי המסעדות, תעשיית האופנה, הבידור והפנאי, התיאטראות, הספורט והמוזיקה, כולנו עצרנו את שגרת יומנו וחיינו, נכנסו אל תוך ארבעת קירות ביתנו וכל זה כדי לשים את הביטחון ובעיקר הבריאות של יקירינו ושלנו במקום הראשון. אך אלו שספגו וכנראה עתידים לספוג את המכה הקשה הכואבת ביותר הם הדור הראשון, האזרחים הוותיקים והוותיקות הנמצאים ברמת סיכון גבוהה משאר האוכלוסייה בארץ ובעולם. הם אלו שעוברים תקופה מטלטלת ומבלבלת, רובם נמצאים לבד, בודדים ורחוקים ממשפחותיהם ובעיקר מהשגרה אליה הם רגילים, חלקם אף מתקשים או שאין להם את האפשרות הכלכלית והפיזית לרכוש מזון בסיסי ותרופות.

”אני מתגעגעת לראות את הילדים”, אמרה ניצולת שואה חברה באחת מן הקבוצות תיאטרון עדות. עירית ועזרא שיודעים שהזמן גם ככה פועל לרעתם ושיניצולי השואה מתמעטים משנה לשנה, החליטו שלא לחכות, בעזרת תוכנת הזום הצליחו לקיים את המפגשים השבועיים עם ניצולי השואה, בני הדור השני וחברות הצעירים בפרויקטים השונים. ייתכן ודווקא עכשיו המשימה של לתת לניצולי השואה להרגיש שהם לא לבד, שיש מי שדואג להם ורוצה לשמוע את קולם – חשובה אולי יותר מאי פעם. החזרות למופע הסיום של פרויקט עמק המעיינות, העבודה על הטקסטים, הלמידה בעל פה, הבימוי וההנחיות המשחקיות ואף העבודה של ההרכב המוזיקלי התקיימו באמצעות הזום. אנו גאים ונרגשים שבתקופה מורכבת שכזו תיאטרון עדות הצליח להשאיר את הראש מעל למים ולהיות נקודת אור, נחמה ולספק תקווה לצעירים ובעיקר לניצולי השואה.

"השואה תישאר לעד כתקופה האפלה והחשוכה ביותר של ההיסטוריה וכאסון הגדול ביותר של האנושות. אנו רואים בפרויקט תיאטרון עדות הגשמה של הרעיון הציוני ושליחות חשובה מאין כמוה, להספיק ולשמוע ממקור ראשון את סיפור הצלתם, הישרדותם וגבורתם של ניצולי השואה, להכיל את הכאב והצער ולתת להם את ההזדמנות - האולי אחרונה לקיים שלום עם עברם הקשה. ישנם ביניהם כאלו שלא דיברו מעולם, בגלל הבושה, בגלל הרצון לגונן או לשמור על ילדיהם ונכדיהם, או כי חשבו שעדיף להניח את העבר הקשה מאחור ולהתמקד רק בתקומה. כבר עשרים שנה שאנו עובדים כנגד הזמן. בכל שנה מתמעט מספרם של ניצולי השואה בארץ ובעולם ויחד עם זה אחוז בני הנוער שיכולים להעיד שאכן פגשו ניצול שואה - אמיתי, מול עיניהם ולא דרך ספר היסטוריה, סרט או תמונות בשחור לבן - פוחת גם הוא.

במציאות בה אנו חיים היום, בה ישנם אנשים האומרים: "שואה לא קרתה", במציאות בה האנטישמיות עדיין קיימת, בה רצח עם קורה בכל רגע בכל כך הרבה מקומות בעולם, מציאות בה עדיין יש גזענות ושנאה ושנאת חנם, לצערנו נותר להבין כי העולם לא באמת למד מאותם מאורעות של אותה מלחמה. אנחנו צריכים לזכור ולהזכיר, ללמוד וללמד, כי עלינו חובת ההנצחה. למען אותם ניצולים, למען אלו שלא ניצלו, למעננו ואולי בעיקר למען כל אלו שיבואו אחרי."

עירית דגן

מטפלת בהבעה ויצירה, B.E.D בחינוך בלתי פורמלי, M.A בדרמה תרפיה, ברישיון משרד הבריאות. שחקנית, מורה למשחק ובמאית תיאטרון. בוגרת בית הספר הגבוה למשחק "בית צבי", וספרות עברית באוניברסיטה העברית. שיחקה בתיאטרון הלאומי "הבימה" ובתיאטרון "אורנה פורת" לילדים ולנוער. עירית דור שני להורים ניצולי שואה, אמה שרדה את מחנה ההשמדה אושוויץ בירקנאו ואביה, שהיה חבר בתנועת הנוער הציוני, נלחם והציל מעל 1500 יהודים במחתרת הבריחה.

עזרא דגן

שחקן תיאטרון "הקאמרי" של תל אביב, במאי ומורה למשחק מסוגן ופנטומימה. בוגר מגמת התיאטרון בבית ספר "רננים", הסטודיו של נולה צ'לטון ופנטומימה בסטודיו של קלווד קיפניס. שיחקה בתיאטרון "הבימה" במשך 15 שנה. גילם את דמותו של רבי יעקב מנשה לברטוב, בסרט "רשימת שינדלר" של סטיבן שפילברג. 7 נפשות ממשפחתו, פינטו ובר דוד שחיו בפריז, נרצחו באושוויץ בירקנאו.

הדור הראשון

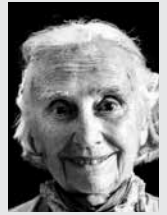
שלמה גלפרין

יליד העיר קובנה שבליטא, שנת 1931 להוריו יחזקאל ולובה לבית גירשוביץ, הילד הצעיר מבין אחיו: פרידה, פולה, וולף ופיוויא. ב 1941 עם הכיבוש הגרמני ברח המשפחה לגבול רוסיה וכעבור שבועות חזרו לעירם, נלקחו לגטו קובנה בסלובודקה, ב 1943 נלקחו למחנה עבודה. עם חיסול הגטו ב 44 נלקחו למחנה לנדסברג שבגרמניה. משם נשלח שלמה יחד עם 131 ילדים למחנה דכאו וביוני 1944 הגיעו לאושוויץ. ב 18 בינואר 1945 הוצאו לצעדת מוות, דרך מחנה אלטהאמר, מאטהאוזן, צלטן וגונצקירכן. ב 5 במאי 1945 שוחררו. אחרי חודשיים בהרשינג בחסות הצבא האמריקאי, ביולי עברו לאיטליה. בנובמבר 45 הפליג לארץ באניה פרינצס-ג'ורדן לחיפה, למחנה עתלית משם לבאר טוביה למשך שלוש שנים. בשנים 51-48 למד במקווה ישראל. יתר בני המשפחה שהיו מפוזרים במחנות השמדה שונים, שרדו ועלו לארץ גם הם. ב 1951 גויס לצה"ל. ב 1954 עבר לנווה איתן. ב 1958 נישא שלמה ויהודית שמעוני חברת הגרעין המשותף. להם שלוש בנות ובן: הדס, אהובה, יורם ורחל. 11 נכדים ונין 1.

ריטה יזל די קסטרו

ילידת רומא שבאיטליה, אוגוסט 1931 להוריה רומיאו ואסקרלי, אחות ליוחנן, גילה, עימנאל, פאוסטו, סנדרו. עם כניסת הגרמנים בקיץ 1943 ריטה היתה בת 12. באוקטובר של אותה שנה החל איסוף היהודים. המשפחה הוסתרה כחודשיים אצל אנג'ליס, מכר לא יהודי. משם עברו למשפחת סירני. ריטה וגילה אחותה הוסתרו לזמן קצר אצל משפחה נפוליאוני וחזרו למשפחת סירני. אחרי תשעה חודשים, במאי 1944 שוחררו בידי בנות הברית. המשפחה חזרה לביתה. ב 1945 עם סיום המלחמה. ריטה סיימה בגרות בבי"ס "דנטה אליגיירי", למדה חינוך לגיל הרך ב "שיטת מונטסורי", עלתה לבד לארץ לשדה אליהו ב 1952, ב 1954 נישאה לשמואל, להם שלושה בנים ובת: בנימין, נועה, נדב ואשר, 21 נכדים ו 4 נינים.

חנה כהן גרינבלט

חנה ילידת אנטוורפן שבבלגיה, נובמבר 1933, להוריה - משה גרינבלט ומירל באומל, שהיגרו מפולין דרך הולנד בשנת 1931, אחות לציפורה - צילה. עם פרוץ המלחמה בשנת 1940 המשפחה ברחה לכיוון צרפת, אך נאלצו לחזור לאנטוורפן. ביולי 1942 עם תחילת האקציות, הועברו הבנות למנזר "אלטנה-פארק" ליד אנטוורפן והוסתרו בו עד שנת 1946, באותה שנה בת הדודה ברטה מואר הצליחה להוציא אותן מהמנזר לאחר משפט ארוך. הן גרו אצלה, אחר כך עברו למוסד ילדים במרקין, בדרום בלגיה. ב 1949 הפליגו לארץ באניה "קדמה" והועברו לבית צעירות מזרחי בירושלים. אחותה צילה נפטרה בארץ בשנת 1986. ב 1951 עברה חנה לקיבוץ עין הניצב. ב 1953 נישאה לאל"י כהן, עולה מהולנד. להם חמישה ילדים: מרים, אילנה, חגית, שלמה, מתניה, 23 נכדים ו 32 נינים.

מרים טרופר צמבליסטה

מרים נולדה בשם מארי בעיר לנס בצפון צרפת ב 1935, להוריה אברהם ואסתר צמבליסטה שהיגרו מפולין לצרפת. ב 11 בספטמבר 1942 בערב ראש השנה נערכה אקציה בעיר ובה נעצרו הוריה עם כל יהודי העיר והובלו לתחנת הרכבת, משם דרך מל"ן הגיעו לאושוויץ. מרים ואחיה נורברט-נחום הוסתרו בכפר לוס, בדיר חזירים אצל משפחת טיזיאק, במשך שנותיים. ב 1950 עברו לבית ילדים יהודי בעיר ורסאי ליד פריז. ב 1953 עלו ארצה, האח עבר לקיבוץ יבנה ומרים לסמינר המורים בגבעת ושינגטון. ב 1955 עם סיום לימודיה עברה לקיבוץ שדה אליהו ונישאה למנו טרופר שנפטר ב 2010. להם נולדו שני בנים ושתי בנות: אסתר, אברי, דורון ושירה, 8 נכדים ו 3 נינים.

חווה - חיה שויביץ נהיר

ילידת דרהובה - קובסליגסט שבהונגריה, בשנת 1935, להוריה יידל ומרים פרקש, אחות לחמישה אחים: זאב, חיים, דינה, דורי אבנו ואפרים. ב 1943 גוייס האב לצבא ההונגרי. ב 1944 עברו חווה ואחותה דינה לגור אצל הדודה חנה לוֹסטיג אחות האב, האם מרים וארבעה מהאחים נשלחו לאושוויץ ומשם לא חזרו. חווה ודינה אחותה נלקחו למחנה "מנסדורף" באוסטריה משם למחנה "ברגן בלזון" בגרמניה ואז הועברו למחנה "טרזיאנשטט" בצ'כיה, יחד עם דודתה בעלה דוד ובתם תמר. במאי 1945 שוחררו בטרזיאנשטט. ב 1947 הפליגו לארץ באניה "פרובידנס" ועברו לקיבוץ מעוז חיים. ב 1962 נישאה חווה ליוסף, להם שני בנים: יהודה ומי 3 נכדים.

מרים רותם - דסברג

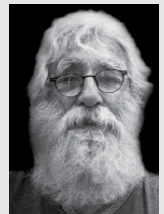
ילידת נובמבר 1940, בעיר הילורסם שבהולנד, להוריה: נתן ואלישבע, אחות לאלכסנדר, חיה, דינה, שאולה, פנחס, שמואל, אורי, ברוך, דובי ויוחנן. עם כניסת הגרמנים להולנד בשנת 1943, הובאה מרים בת ה-3 לפנסיין באמסטרדם. בנובמבר 1943 גילו הגרמנים את מיקומה אך בידי פעילי המתחרת ההולנדית חולצה בזמן לדרום הולנד למשפחת נאבן בכפר זבולחן, שם שהתה כשנתיים. במאי 1945 הקימו הוריה בית ליתומי שואה בעיר הילורסם, כ-30 ילדים גדלו יחד עם ילדיהם הביולוגים של המשפחה. בדצמבר 1948 עלו כולם לארץ. ביוני 1960 נישאה מרים לישראל רותם, והם קבעו את ביתם בקיבוץ שלוחות. להם 6 ילדים: יורם, עדנה, נדב, דיצה, אבנר ויואב, 7 נכדים ו-9 נינים.

הדור השני

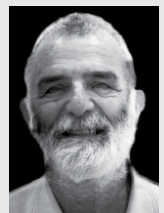
ראלף סלינגר

יליד בריטניה, שנת 1946, הוריו היו ביאנקה וארנסט סלינגר ניצולים ופליטים מגרמניה. לאביו ארנסט שנכלא במחנה הריכוז זקסנהאוזן, היו ילדים מנישואים קודמים: רות, האנס וגרהרד, ששרדו את המלחמה. סבא וסבתא של האם גרטרוד והרמן קופר מברלין, גורשו בשנת 1941 לפורט התשיעי בקובה ונרצחו. ראלף סיים לימודיו בוולינגטון קולג' למורים בניו זילנד ב-1970 ולימד כמורה לילדים עם צרכים מיוחדים בניו זילנד ובבריטניה ושימש כסגן מנהל ב"ס. ב-1973 הגיע כמתנדב לקיבוץ כפר הופין. ב-1977 התגייר ושרת בחיל התותחנים במלחמת לבנון הראשונה ובאינתיפאדה הראשונה. בשנת 80 הכיר את בטי ונישא לה. כיום מנהל את תוכנית המיחזור בקיבוץ, דואג לבית העלמין בכפר ופעיל בפרויקטים שונים לזכר ההיסטוריה היהודית של עיירות קטנות בדרום ליטא. לראלף ובטי שתי בנות וכן: רמה, אודי ודניה 4 נכדים.

גיל אלכסנדר

יליד העיר מץ במחוז לורן בצרפת, שנת 1953, בנם של סילבי לוי תבלח"א ילידת אלזס וג'ראר ז"ל, אחיהם של בריז'יט, פאני, איזבל וצ'ארלי. עם הכיבוש הגרמני ב-1940 שתי המשפחות ברחו לדרום צרפת ושם עברו את כל המלחמה בערים ובכפרים. ג'ראר, בן ה-14 החל כתוב יומן מיומה הראשון של המלחמה. ב-1943 הצטרף למחתרת "מאקי". ג'ראר וסילבי נישאו ב-1947 ונולדו להם חמישה ילדים, כולם עלו לארץ וההורים הצטרפו גם הם בהיותם בני 60. ג'ראר נפטר בגיל 92 ולסילבי בת 95 מתגורת בקיבוץ שדה אליהו, לה יש 26 נכדים וקרוב ל-50 נינים. גיל עלה ארצה בגיל 17 בשנת 1970 במסגרת הכשרת בני עקיבא לקיבוץ עין הנצי"ב, שירת בצה"ל בחיל הנדסה, התחתן ב-1974 עם אסתר, בת קיבוץ אשדות יעקב איחוד. הורים לעמית ז"ל, טל, יעל, הדר, יותם ז"ל, אלעד ובנימין. בשנת 2001 עזבו גיל ואסתר את קיבוץ עין הנצי"ב ועברו לגור במעלה גלבוע, כיום הם סבים ל-10 נכדים.

עדנה שריר - רותם

ילידת קיבוץ שלוחות, 1963, להוריה ישראל ומרים רותם. האב יליד תל אביב האם ילידת הולנד שעברה את שנות המלחמה במסתור וניצלה. בשנת 1986 התוודעה המשפחה לאחד מאותם אנשים שעזרו בהצלתה של האם מרים שהגיע לארץ לקבלת התואר "חסידי אומות עולם". עדנה החלה לעסוק בקורות המשפחה, לשאול ולחקור על תקופת השואה והסיפור המשפחתי. היא התנדבה בעמותת "עמך", למדה בבית הספר להכשרת מורים ב"יד ושם" ולקחה על עצמה להיות "שליחת זיכרון", לספר את סיפור הישרדותה של משפחת דסברג בשואה, שבזכות אומץ ליבם ותושייתם הסתירה וניצלה אימה - מרים. באוגוסט 1986 נישאה עדנה לאלי שריר והם קבעו את ביתם בקיבוץ מירב, להם 5 ילדים: בר, אור, רותם, שחר ורוני 5 נכדים.

הצעירים

עטר רפפורט, כרמל שיח, שילת דדון, אלונה רצאבי, נעם הירשברג, איילת צור, רוני יחיאל, בינימין פת, יובל הומינר, פלאי צביאל, לוטם בלור, עדין סינגר, שקד כהן

“תיאטרון עדות נותן לצעירים כלים לחיים שלא יוכלו לרכוש בשום מסגרת אחרת”

השתתפתי בפרויקט בעיר ת”א בשנת 2010, הייתי ילדה שכמו כולם התעסקה במה שבני ארבע עשרה מתעסקים בו, פתאום מצאתי את עצמי פעם בשבוע יושבת ונפגשת עם ניצולי שואה ושומעת את הסיפורים שלהם. מבלי לחשוב או להתכוון, הבנתי מה זה אומר תעצומות נפש, מה זה אומר לקום מהמקום הכי גמור שאפשר, לבנות לך בית, חיים, מדינה ועתיד. שום סרט, ספר או הצגה לא יכולים להעביר את נושא השואה בצורה אישית יותר, רגישה ואינדיבידואלית.

הילדים שמגיעים לפרויקט מגיעים מכל קצוות הארץ, מבתי שונים, רקעים ומוצאים שונים, לפעמים גם עם הבנה או בגרות שונה. הם עוברים תהליך של שנה בו כמעט מבלי שהם יודעים “משהו בהם, בפנים, נהפך ומתעצב להיות טוב יותר”. הם לומדים להקשיב, לכבד, לתת, להכיל ולחבק ומעל לכל – הם הופכים להיות נושאי הלפייד של זיכרון השואה, אלו שיעברו את הסיפורים הלאה לדורות הבאים, יעצבו את המדינה שלנו ויקבעו אם היא תהיה מקום טוב יותר.

אליסה שודייב

עם הפלישה להולנד היו למשפחת נתן ואלישבע דסברג חמישה ילדים מגיל שנה ועד שבע. הבת השלישית שושנה נולדה עם פגיעה מוחית ושהתה במוסד בעיר אפלדורן, בינואר 1943 הועלו כל דיירי המוסד ואנשי הצוות על רכבת שלקחה אותם לאושוויץ, שם מצאו כולם את מותם, ביניהם גם שושנה שהייתה רק בת חמש.

ההורים וארבעת הילדים האחרים הועברו על ידי המחותרת ההולנדית בעזרתם של אנס ואן דם והכומר יאן למקומות מסתור, במשך שלוש שנים היו מופרדים כל בני המשפחה אחד מהשני.

המלחמה הסתיימה נתן, אלישבע וארבעת הילדים נשארו בחיים. כשההורים הלכו לאסוף את ילדיהם ממקומות המסתור, הם לקחו גם את שתי בנותיהם של זוג חברים טובים שנספו בברגן בלזן.

כולם עברו לבית גדול בעיר הילורסם, לשם הביאו נתן ואלישבע ילדים נוספים ששרדו את המלחמה, אך נשארו יתומים לאחר שהוריהם נספו בה. המשפחה גדלה, לנתן ואלישבע נולדו עוד שני בנים, נוספים אורי וברוך ובבית הילדים של משפחת דסברג ליתומי שואה שהו כ 30 ילדים.

המקום היה נקרא "פרוזדור" כדי להדגיש כי הבית הוא רק הפרוזדור בדרך לארץ ישראל. כל יושבי הבית התנהלו כמשפחה אחת גדולה. במשך הזמן היו ילדים שבחרו לעזוב את הבית ולעלות לארץ לקרובי משפחה שנמצאו.

בדצמבר 1948 עלתה גם משפחת דסברג, ההורים, שישה ילדים ושתי הבנות של זוג החברים. בארץ נולד ילדם השביעי והצבר הראשון יוחנן. חצי שנה לאחר מכן עלו כל יתר הילדים לארץ, הם נקלטו במוסדות וקיבוצים.

בכל שנה בשבת של חול המועד סוכות היו נוהגים כל בני המשפחה להיפגש יחד בבית ההורים, הבנים, הבנות, חתנים, כלות, נכדים ונינים. לאחר מלחמת יום כיפור בה נפל האח ברוך, המנהג המשפחתי הופסק. כיום פעם בשנה מתקיימת אזכרה לנתן ואלישבע שנפטרו שניהם בשיבה טובה, אליה כל הילדים שכבר אינם ילדים מגיעים.

חמישה מתוך שלושים בני דסברג השתתפו בפרויקטים שונים של תיאטרון עדות לאורך השנים, קבוצת יבנה, בארות יצחק, משואות יצחק ועכשיו גם עמק המעינות, כולם סיפרו את ספורם של נתן ואלישבע, נתנו לו חיים על הבמה ולהם את הכבוד אליו היו ראויים.

”הנאצים ניסו להשמיד את הגוף ולהרוס את הנפש,

תיאטרון עדות הוא הד לניצחון הרוח על כוחות הרשע, אז ועכשיו.”

השוואה היא טראומה נפשית שאין מילים לתארה. המתים נותרו דוממים והניצולים נותרו ללא קול בהעדר מילים שיוכלו לתאר את מה שחוו וראו. החוויות שלהם ממשיכות לחיות בתוכם ולהחיות כל פעם מחדש, כאילו הן אינן חוויות מן העבר.

”תיאטרון עדות” מעמיד במה להשמיע את מה שלפנים נותר ללא הד. בתוך מסגרת המאפשרת לסיפור הטראומה לצאת, מסגרת שיוצרת מרחק אסתטי, חוויה שאינה מציפה מדויי עבור הניצולים ובני הנוער – המשתתפים והצופים.

עירית ועזרא – משתמשים בניסיונם הרב בתחום התיאטרון ובכליהם הטיפוליים, על מנת לאפשר לבני דורות אלו למצוא שפה שבאמצעותה יוכלו לספר את סיפורם זה לזה, מתוך רגישות רבה למורכבות של הקבוצה ולסכנה של טראומטיזציה.

הסיפור שהיה עד כה של הניצולים בלבד הופך להיות למעין מסורת שבעל-פה שתמשיך ותעבור מדור ודור, קודם לחברי הקבוצה ואחר כך גם לקהל – שיושב, מאזין ובוכה, אל מול ניצולי השואה הישובים על הבמה – הופך להיות עד חי, למה שהיה עד כה, זיכרון קפוא בזמן.

הבמה שמעמידים עירית ועזרא יוצרת שותפות חדשה המשחררת את הניצול מן המסע הכבד ומעול הבדידות, ומעלה את זיכרון היחיד אל הזיכרון הקולקטיבי.

דר' צביה זליגמן

יועצת ומלווה של פרויקט תיאטרון עדות מומחית לטיפול בטראומה, פסיכולוגית קלינית במרפאת המבוגרים בשירות הפסיכיאטרי בבית החולים ”איכילוב” ת”א.

ז'וקה ופיצי גדלו בבית מסורתי, עם חינוך ערכי של אהבת האחר ובצל החלום הגדול לעלות לפלשתינה. הם הכירו לראשונה במסיבת פורים בעיר הולדתם קלוז' שבקולוז'אר בטרנסילבניה. במרץ 1944 נכנסו הגרמנים להונגריה. **פיצי** שהיה יפה תואר ומראהו לא עורר חשד, הצטרף לאנשי מחתרת הבריחה של ארגון הנוער הציוני וכשהוא רק בן 19 ולבד, החל לזייף תעודות ולהבריח יהודים את הגבול. פיצי הבריח והציל מעל ל 1500 יהודים. אחת ממשימותיו הייתה לאתר ולהציל את חנה סנש, אך פעולותיו של פיצי כשלו, הוא נתפס ונפל בשבי הגסטפו, שם עבר עינויים רבים וביניהם צריבה של צלב קרס ע"י מוט מלוכלך על חזהו. **ז'וקה** יכולה הייתה להינצל עם תעודות מזויפות שפיצי הכין עבורה ולעלות לפלשתינה, אך סירבה להשאיר את משפחתה מאחור ובחרה להצטרף אליהם לגטו, מהגטו נשלחו כולם לאושוויץ בירקנאו. במשך החודשים הרבים אותם עברה לבד במחנה ז'וקה לא התחננה על חיה, לא איבדה את אצילותה, את כוחות הנפש שלה ומעולם לא פחדה להגיד בגאווה וראש מורם שהיא יהודיה אמיתית.

אחרי המלחמה פיצי וז'וקה נפגשו והיוו אחד לשניה משפחה ובית שלא היו להם יותר. הם עלו לארץ לקיבוץ כפר גליקסון, ז'וקה עבדה כעובדת סוציאלית ופיצי כאיש קבע, סא"ל ומפקד הפנימייה הצבאית של חיל החימוש. נולדו להם שני ילדים, הבכור מבניהם - קובי שנפצע בניסיון כיבוש הר החרמון במלחמת יום כיפור וביתם השניה היא עירית דגן, יוצרת תיאטרון עדות. פיצי נפטר בשנת 2000, הרופאים כינו אותו נס רפואי, כאיש שעבר כל כך הרבה והצליח להחזיק עד גיל שבעים וחמש. ז'וקה נפרדה מאיתנו בשנת 2012 בגיל שמונים וחמש כשלפניה עוד כל כך הרבה תוכניות להמשך. "בשביילי הצפייה בתיאטרון עדות היא כמו להדליק נר-זיכרון לזכר הוריי שאפילו קבר אין להם", הייתה אומרת ז'וקה בגרון חנוק. היום תיאטרון עדות מדליק נר לזכרם של ז'וקה, פיצי ולמשפחותיהם **יוסף ולודוויג, הוריהם רחל ומנחם, חיה - שרה וצבי, שנרצחו על ידי הנאצים.** אנחנו מודים לכם פיצי וז'וקה, על הכבוד שנולדנו להיות במשפחתכם, על שלימדתם אותנו מהי אהבה ונתינה. מחבקים חזק, אוהבים הרבה ומתגעגעים בלי סוף.

הצטרפו אלינו ברשתות החברתיות

תיאטרון עדות

@teatronedut

www.edut.org.il

ליצירת קשר

0505215679

Ezra.dagan@gmail.com

נשיא הכבוד עמותת תיאטרון עדות: יעקב מובשוביץ
יושב ראש: ישראל מובשוביץ | מנכ"לית: נלי יצחקי | מנהלת קשרי חוץ: אביבה מובשוביץ
וועד מייסד: חנה מרון, חווה קליינברג, אלנה קיאל, מירטה כהן, פנינה רוזנצוויג,
מרדכי אלדר, טומי ברייער, אירמה בידרמן | יועצת משפטית: עו"ד יולי פק-חלמיש | חבר ועד מנהל: עופר אופיר

© כל הזכויות שמורות לעירית ועזרא דגן

